

„Морамо да учинимо све како бисмо код људи у Србији створили утисак да их желимо што је могуће ближе нама. Хоћу да 10. маја заспим и да ми савест буде чиста да смо урадили све што смо могли, а не да се 12. маја пробудим и схватим да смо могли да учинимо више”. Ово је у уторак изјавио Хавијер Солана. Он је још рекао да ЕУ треба да пошаље јасан знак охрабрења проевропским снагама у Србији. „Ја много волим Србију, иако је она склона да гледа назад уместо напред”, додао је он.

Али, погледати по неки пут назад није на одмет. Ако би се Брисел само сетио ранијих уплива на изборе у Србији, видео би који је најбољи начин на који се може помоћи „проевропским снагама”. Постоје два модела помоћи. Први је примењен 1992. године. Тада је Запад поручио Србима да ће бити кажњени уколико погрешно гласају. Прваци тадашње ЕЗ су запретили да ће „српска нација”, изабере ли погрешно, бити изложена „пооштравању санкција”, што ће је „довести у тоталну изолацију у дугом временском периоду”. А ако изабере исправно? У том случају неће бити укинуте санкције. Али, могло би се десити да, „уколико такав избор буде пропраћен фундаменталним променама политике”, Запад озбиљно узме у разматрање могућност „евентуалног ублажавања” и „постепеног укидања санкција” (изјава британског амбасадора у УН у име ЕЗ). Што би рекао народ: „Не липши магаре до зелене траве”. Те 1992, Запад је Србији био наменио само штап, не и шаргарепу.

Други модел био је примењен пред изборе 2000. Тога пута није било претњи, само награда. Министри спољних послова ЕУ поручили су да ће, направи ли Србија добар избор „ЕУ предузети иницијативу за укидање свих санкција против СРЈ, као и отварање преговора за закључивање Споразума о стабилизацији и придруживању”. Истоветан позив поновљен је и са министарског састанка ЕУ. Тада су се земље ЕУ обавезале да ће, ако ништа друго, оне саме одмах укинути санкције Србији. „После скоро деценије примене штапа, из Брисела је коначно понуђена шаргарепа!”, био је поднаслов на првој страници једних новина.

И који је модел уплива имао више успеха? Модел „штапа”, или модел „шаргарепе”? Наравно, овај други. То не значи да је само то одлучило изборе. Али, искуство је показало да овдашњи бирачи боље реагују на позитивне поруке, него на негативне. Преведено на случај избора из 2008, бриселски званичници најпре треба да престану са претњама о некаквој „самоизолацији”. Али, што је важније, они треба да понуде јасну награду. Оне, 2000. године, једно од обећања било је „отварање преговора за закључивање Споразума о стабилизацији и придруживању”. Па, најмање што се сада

може учинити јесте да се Србији коначно понуди да тај споразум и потпише!

Још уочи председничких избора то се очекивало. Потписивање ССП-а сматрало се добрим маркетиншким потезом у прилог „проевропском кандидату”. Онда је због тога дошло до спора у влади, који је запретио да ће да се заврши њеним падом. Оцена је била да то може имати последице по исход гласања. Ствар су спасили Холанђани. Они су, због „несарадње са Хагом” уложили вето. Овога пута, међутим, не само да је влада већ раније пала. Ослобађајућа пресуда Харадинају потпуно је обесмислила „хашки аргумент”. Зар неко стварно мисли да ће, док у ушима одзвања да је Харадинај проглашен невиним, ико у Србији осетити кривицу што Младић није ухваћен? Са рационалног становишта, ако се стварно хоће помоћи „проевропским снагама у Србији”, нема више разлога да се не понуди Србији ССП.

За трезвене посматраче то и јесте лакмус стварних намера ЕУ. Потписивање ССП-а ионако је само једна од степеница у поступку евроинтеграције. Тај поступак се, барем што се ЕУ тиче, увек може зауставити. Али, ако Брисел није у стању Србији да чак ни у овом тренутку понуди тај документ, онда он заиста не рачуна на Србију. Овдашње „проевропске снаге” налазе се у опасности од изборног пораза. Ако у наредних месец дана не добију дозу адреналина, оне тешко да могу да додају до скупштинске већине. Потписивање ССП-а управо је тај адреналин. Ако Брисел није у стању чак ни то да пружи српским „проевропљанима”, онда су сва обећања о европској будућности празна прича. Онда у Бриселу седе људи који су или неспособни да разумеју ситуацију или просто говоре неистину када кажу да нас желе у ЕУ.

Солана вели да се прибојава 12. маја. Заиста, без ССП, када се тог дана буде пробудио, може се десити да прочита још један коментар о томе како су Срби гласали неразумно. Али, Срби нису неразумни. Не понудити Србији ССП чак ни после Харадинајевог ослобођења, значи суштински је не желети у ЕУ. У тој реченици садржана је сва мудрост. И вероватно објашњење резултата ових избора.